View the original article

ВІЙНА

«Генпідрядник РПЦ» та довірена особа Путіна: хто в Росії будує вежі для систем ППО

Марк Крутов Російська служба Радіо Свобода

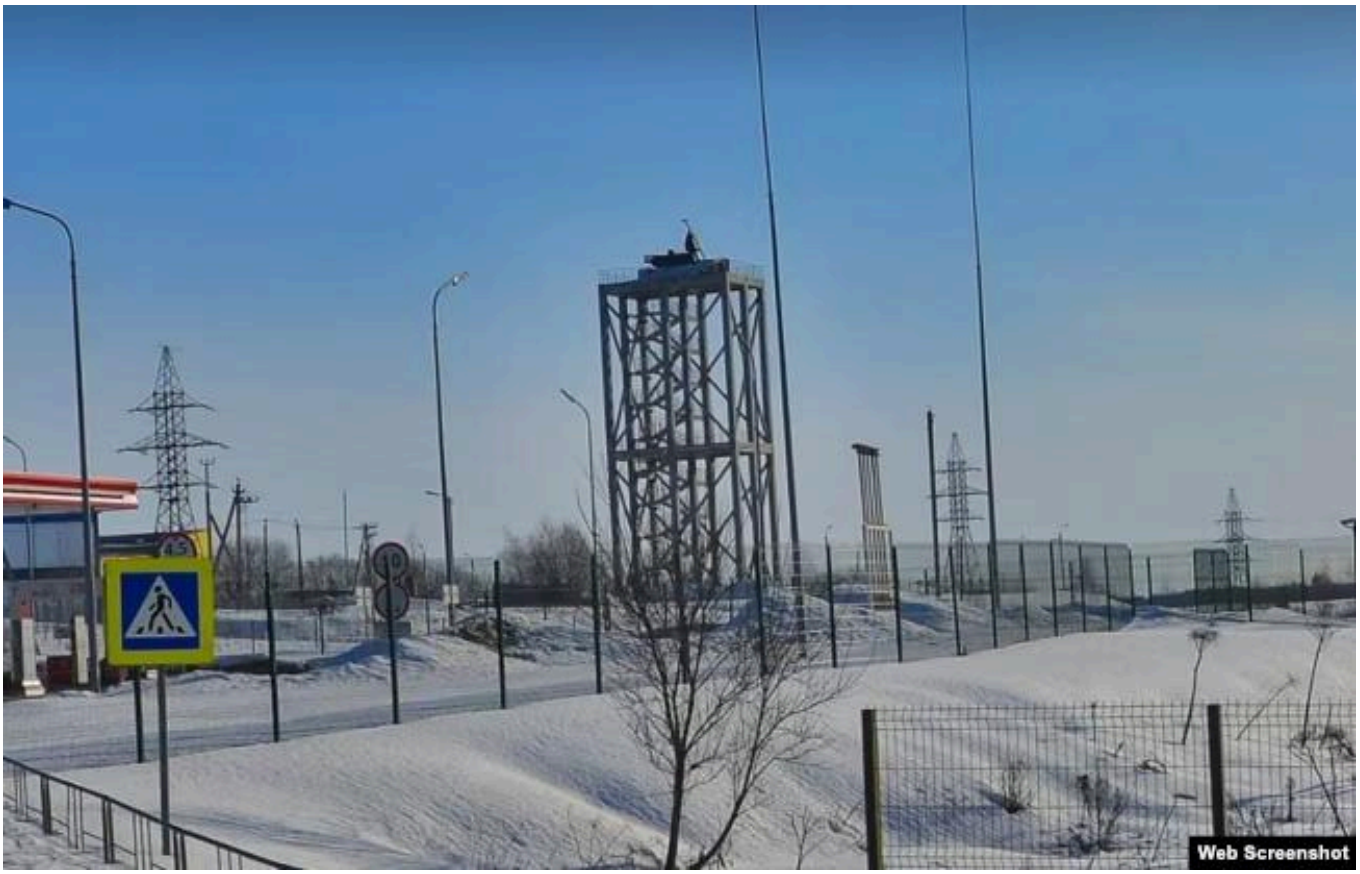
14 листопада 2026, 15:00

Володимир Путін, Сергій Собянін, голова концерну «Крост» Олексій Добашин та вежі для ППО, колаж

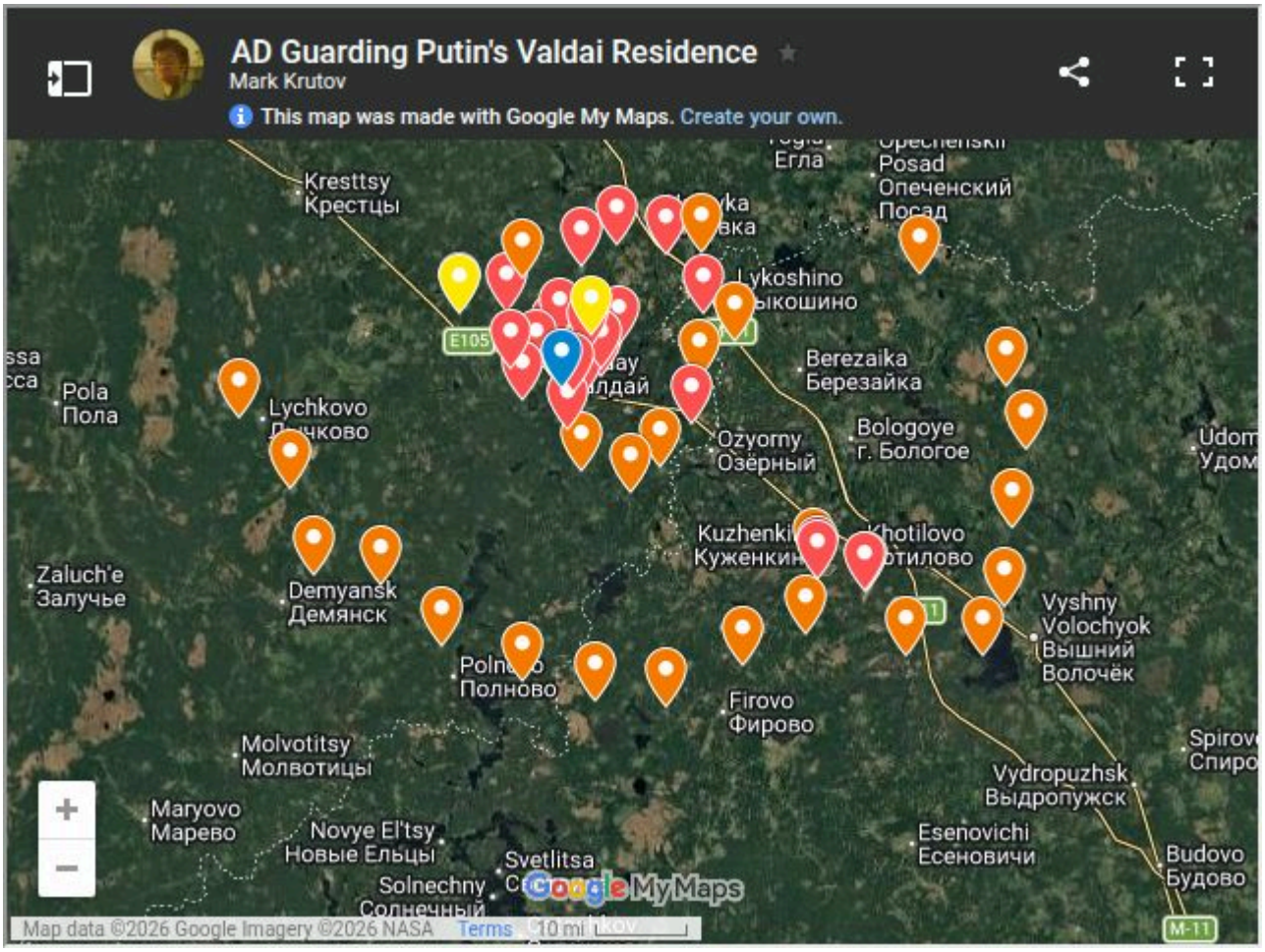
Його імені немає в санкційних списках, а проєкти його компанії асоціюються насамперед із цивільною сферою та довоєнними роками. Тим не менш, саме його концерну довірили зіграти ключову роль у захисті російської столиці, резиденції російського керманича Володимира Путіна на Валдаї та інших об'єктів від атак українських дронів.

Улітку 2023 року Україна вперше почала регулярно атакувати російську столицю ударними дронами. Невдовзі після цього російські військові почали розміщувати в Москві зенітно-ракетні установки «Панцир» на спеціальних подіумах і вершинах законсервованих сміттєвих полігонів. Наприкінці цього ж року спостерігачі почали помічати в місті перші вежі, на яких були розміщені системи ППО – завдяки вищому розташуванню вони можуть раніше ідентифікувати і взяти на приціл безпілотник.

Вежа із ЗРК «Панцир» у селі Капустино Митищинського району Московської області, фотографія сервісу «Яндекс.Панорами»

Відтоді вежі для «Панцирів» та інших систем ППО, наприклад «Тор», почали виростати тут і там, як гриби після дощу. Лише в Москві та Московській області їх встановили близько сотні, а резиденцію **Володимира Путіна** на Валдаї, де також мешкають його сини та їхня ймовірна мати Аліна Кабаєва, оточили понад 50 такими вежами. Конструкції для зенітно-ракетних комплексів зводять і поруч зі стратегічними об'єктами, що регулярно зазнають українських атак: НПЗ, аеродромами та військовими заводами.

Російська служба Радіо Свобода з'ясувала, що винайшов ці вежі та став їхнім виробником концерн «Крост». Його очолює довірена особа Володимира Путіна та **Сергія Собяніна** – підприємець **Олексій Добашин**, який зробив кар'єру у 90-х роках завдяки контрактам із силовими відомствами – ФСБ, МВС та Міноборони. Відтоді «Крост» став одним із найбільших російських забудовників, історію якого супроводжують численні скандали.

«Можлива організація масового виробництва»

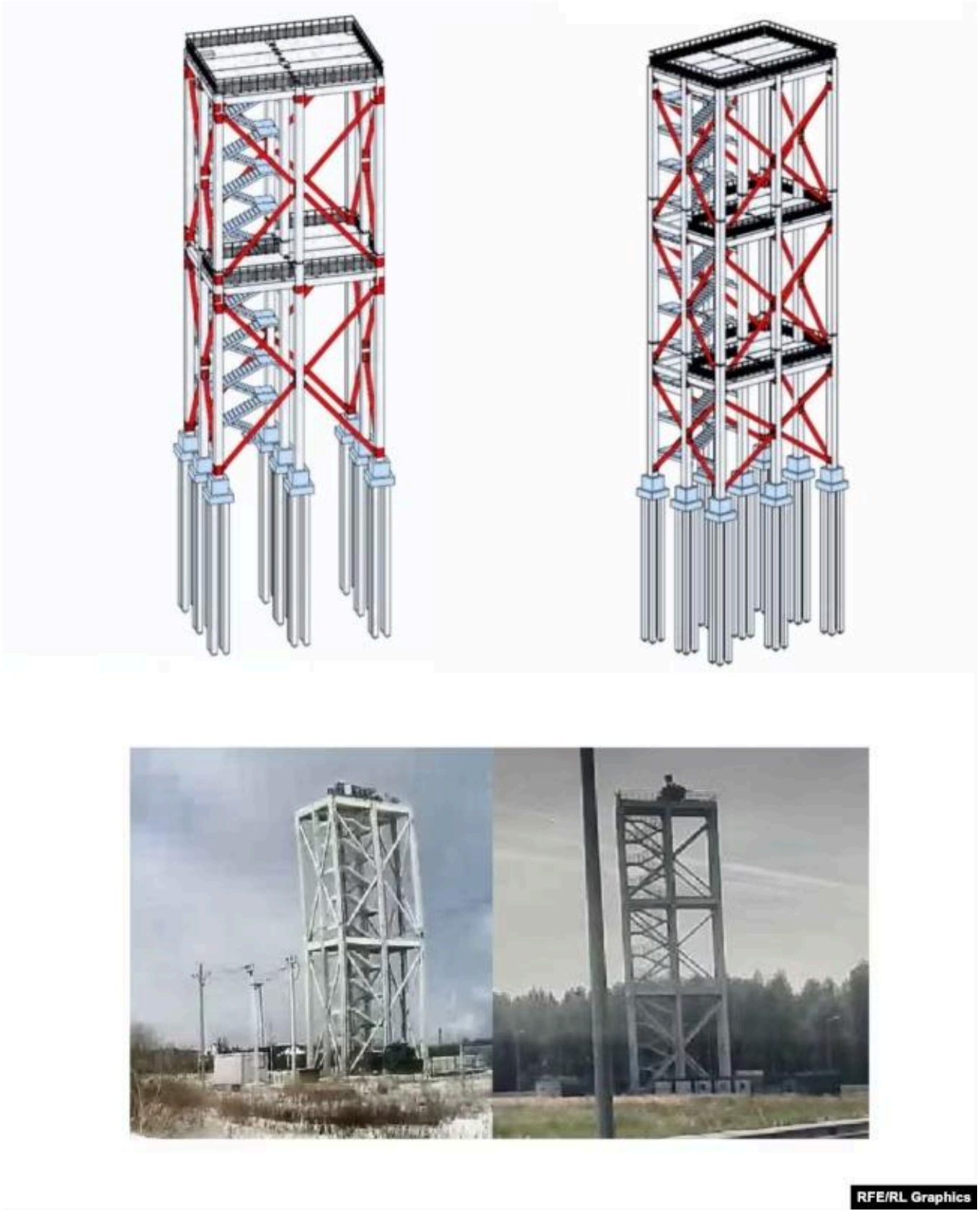
У травні 2024 року, через пів року після того, як у Москві почали помічати перші вежі для ППО, до Федеральної служби з інтелектуальної власності (Роспатенту) подали заявку на реєстрацію винаходу під назвою «Багаторівнева інженерно-фортифікаційна споруда спеціального призначення «Вишка» . Утім, жодного слова про війну з Україною чи «спеціальну воєнну операцію» в заявці немає.

«Наразі спостерігається сплеск активності бандформувань, які здійснюють запуск безпілотних літальних апаратів (БПЛА) по об'єктах військової, соціальної, промислової та критичної інфраструктури», – ідеться в документі. У зв'язку з цим його автори визнали за необхідне розробити «конструкцію збірно-розбірної багаторівневої інженерно-фортифікаційної споруди для відбиття нападу диверсійно-терористичних груп, яка може бути використана для розміщення на

відкритій місцевості на висоті військової техніки та озброєння – зенітно-ракетних комплексів (ЗРК), засобів радіоелектронної розвідки (РЕР) та засобів радіоелектронної боротьби (РЕБ)».

У патентній документації окремо відзначають «невисоку вартість» збірної залізобетонної вишки «при використанні місцевих будматеріалів» та універсальність: залежно від рельєфу місцевості можна було використовувати двоярусні або триярусні вежі – саме такі два типи й трапляються в реальному житті. Окремий акцент зроблено на високій швидкості зведення (до 10 діб) та можливості організувати масове виробництво.

У патенті є зображення веж, які аж до найменших деталей відповідають фотографіям вишок для ППО, знайдених Радіо Свобода за останні три роки. Висота вишок може варіюватися від 25 до 35 метрів.

Дво- та триярусні вежі для ППО виробництва концерну «Крост»: креслення з патентної документації та фотографії сервісу «Яндекс.Дзеркала»

Автором заявки на патент, а згодом і власником авторських прав на ці вишки стала виробничо-будівельна фірма «Крост» – центральна компанія девелоперського та будівельного бізнесу концерну «Крост», керівником і власником якого є Олексій Олексійович Добашин.

Вишками розробки «Кросту» обладнують найрізноманітніші об'єкти. Нещодавно таку вежу для ППО – ймовірно, позапланово – встановили біля атакованого 9 жовтня дата-центру «Яндекса» в Калузі. Десятки веж «Кросту» можна побачити, просто проїхавшись автомобілем Центральною кільцевою автомобільною дорогою навколо Москви або сходивши на екскурсію до парку «Патріот».

View the media content

Лінія «Мажино»

«Крост» – одна з найвідоміших і найбільших російських будівельних компаній, яка розпочала діяльність ще у 90-х роках і відтоді реалізувала сотні проєктів, багато з яких супроводжувалися скандалами. Помітним гравцем на столичному будівельному ринку «Крост» став іще за мера Москви **Юрія Лужкова**, хоча дружина Лужкова **Олена Батуріна** мала власну девелоперську компанію – «Інтеко». За Сергія Собяніна справи «Кросту» пішли вгору ще швидше: у 2018 році Олексій Добашин став довіреною особою Володимира Путіна на березневих виборах президента та довіреною особою Собяніна на вересневих виборах мера.

Із розділу «апробація» в патентній заявці випливає, що на момент її подання «Крост» уже виготовив пробну партію з 25 вишок – як дво-, так і триярусних. Один з авторів патенту, **Сергій Валерійович Громоздін**, – генеральний директор розташованої під Сходнею фабрики «Мажино», єдиного майданчика «Кросту», де виготовляють збірні залізобетонні конструкції: наприклад, сходові марші – такі самі, якими оснащують вежі для ППО, елементи каркаса будівель, бетонні перекриття та інші вироби з бетону.

Цех із виробництва бетонних конструкцій фабрики «Мажино»

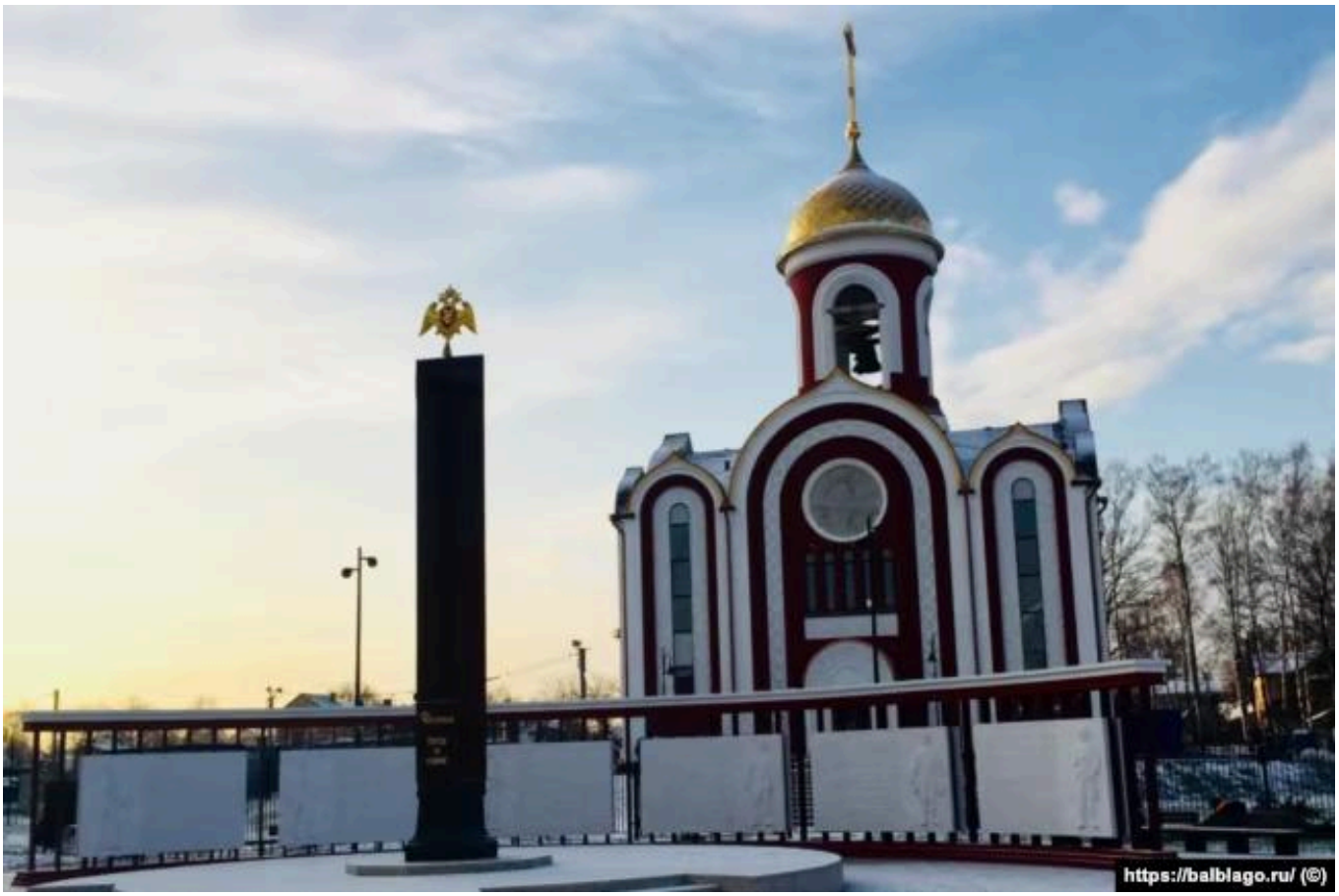
Одну з перших вишок «пробної» партії встановили менш ніж за два кілометри від фабрики «Мажино» – у селі Подолино в середині жовтня 2024 року. Відтоді, як з'ясувало Радіо Свобода за допомогою супутникових знімків, панорам «Яндекса» та інших відкритих джерел, по всій Росії встановили близько двохсот таких веж. Зазвичай вони не рятують стратегічні об'єкти від атак БПЛА, але в цьому радше варто звинувачувати далекі від досконалості зенітно-ракетні комплекси пізньорадянської розробки.

«Успіх принесла співпраця із силовиками»

Одним із перших масштабних проєктів «Кросту», де замовником виступило російське силове відомство, стала реконструкція «Бутирки» на початку нульових років, замовлена ФСВП після частіших випадків утеч ув'язнених (згодом «Крост» брав участь і в «ревіталізації» промзони навколо в'язниці, збудувавши там преміальне житло).

«Він спадковий будівельник, трудову діяльність розпочав у 14 років робітником на заводі ОМЗ, згодом був майстром. 15 років тому створив невелику компанію «Покрівля і будівництво» (до речі, нинішня назва групи – абревіатура назви першої компанії). У 1999 році пан Добашин реалізував перший інвестконтракт. Успіх йому принесла співпраця із силовиками. Будівельники з нашивками

«Крост» часто працюють на будмайданчиках МВС та ФСБ. Саме колишні керівники апарату МВС, ФСБ та Міноборони на початку 90-х першими оцінили якість і швидкість роботи компанії пана Добашина. Багато хто з них після виходу на пенсію пересів із міністерських кабінетів в офіси «Кросту». Грамотні управлінці з розгалуженими зв'язками допомагають перемагати у відкритих тендерах, які проводять силові відомства. Пан Добашин багато будує і для Російської православної церкви, зокрема коштом компанії. Конкуренти позаочі називають його «генпідрядником РПЦ», – писала про Добашина у жовтні 2005 року газета «Коммерсант». У 2021 році «Крост» Добашина збудував у Балашисі головний храм Росгвардії, війська якої через рік брали участь у першій фазі повномасштабного російського вторгнення в Україну.

Князь-Володимирський храм у Балашисі, також відомий як «храм Росгвардії» – у місті дислокується елітна дивізія Росгвардії імені Дзержинського

На рахунку «Кросту» – масова заміна бордюрів у Москві у 2020 році, що стала мемом, участь у програмі реновації, будівництво нескінченних надщільних багатоповерхових забудов, знамениті гойдалки на Тріумфальній площі, «Крижана печера» в парку «Зарядье» біля Кремля, реконструкція павільйонів ВДНГ та інші знакові для московської та федеральної влади об'єкти. До початку повномасштабної війни Росії проти України «Крост» навіть планував співпрацю з архітектурним бюро Захи Хадід. У народі будівлю, яку планували звести в межах цього проєкту, прозвали «будинок із вагінами». Навесні 2022 року бюро Хадід припинило роботу в Росії, але «Крост» досі має намір завершити розпочате.

Одним із найскандальніших будівництв компанії у 2003 році стала реконструкція для «Школи телевізійної майстерності Володимира Познера» історичної будівлі на вулиці Мала Дмитрівка в Москві. Тоді група мешканців району звернулася до суду, звинувативши «Крост» в «умисному знищенні пам'ятки архітектури». Бетонні балки та сходові марші для інтер'єрів будівлі виготовила та сама фабрика «Мажино».

Будівля «Школи Познера» на Малій Дмитрівці, Москва, Росія

Співпраця «Кросту» з Міноборони РФ – окрім розробки та виробництва веж для ППО – тривала після початку великої війни на найрізноманітніших напрямках. У жовтні 2023 року компанія спорудила в Некрасівці на сході Москви виробничі площі для заводу концерну «Алмаз-Антей», який збирає ракетні комплекси. У травні 2025 року «Крост» збудував нову будівлю для головного московського військкомату на вулиці Яблочкова, а в лютому того ж року – найбільший у Росії льотно-випробувальний комплекс для безпілотників в індустріальному парку «Руднєво», який Сергій Собянін урочисто відкрив разом із заступником міністра оборони РФ **Юнус-Беком Євкуровим**.

У жовтні 2024 року Олексій Добашин розповідав, що його концерн працює і на «приєднаних територіях» (так у Росії називають окуповані частини Херсонської, Запорізької, Донецької і Луганської областей України). Попри це, «Крост» не включили ані до європейських, ані до американських, ані до українських санкційних списків.

Після початку великої війни виторг «Кросту» зріс у кілька разів – з 822 мільйонів рублів у 2021 році до 5 мільярдів у 2022-му. У 2024 році чистий прибуток компанії зріс одразу втричі – з 25 до 76 мільйонів, проте у 2025 році знову впав до попередніх показників.

У компанії «Крост» на запитання Радіо Свобода про співпрацю з Міноборони РФ у вигляді постачання веж для ППО не відповіли.

Олексій Добашин (крайній праворуч) під час відвідування Володимиром Путіним майстерень концерну «Крост» у «Техноградіі» на ВДНГ, жовтень 2018 року

Не лише Москва та Валдай

З початком українських ударів углиб Росії в країні з'явився помітний ринок засобів захисту від БПЛА.

Якщо бетонні вежі «Кросту» для «Панцирів» та інших систем ППО можна побачити переважно в Москві та поруч із валдайською резиденцією Путіна, то в інших російських регіонах місцева влада та власники важливих для війни підприємств намагаються впоратися самотужки. Десь зенітно-ракетні комплекси досі ставлять на штучних підвищеннях, а в інших місцях, де ЗРК просто немає, використовують металеві вежі для встановлення кулеметів і систем РЕБ або натягують сітки, покликані захистити потенційну ціль від дронів.

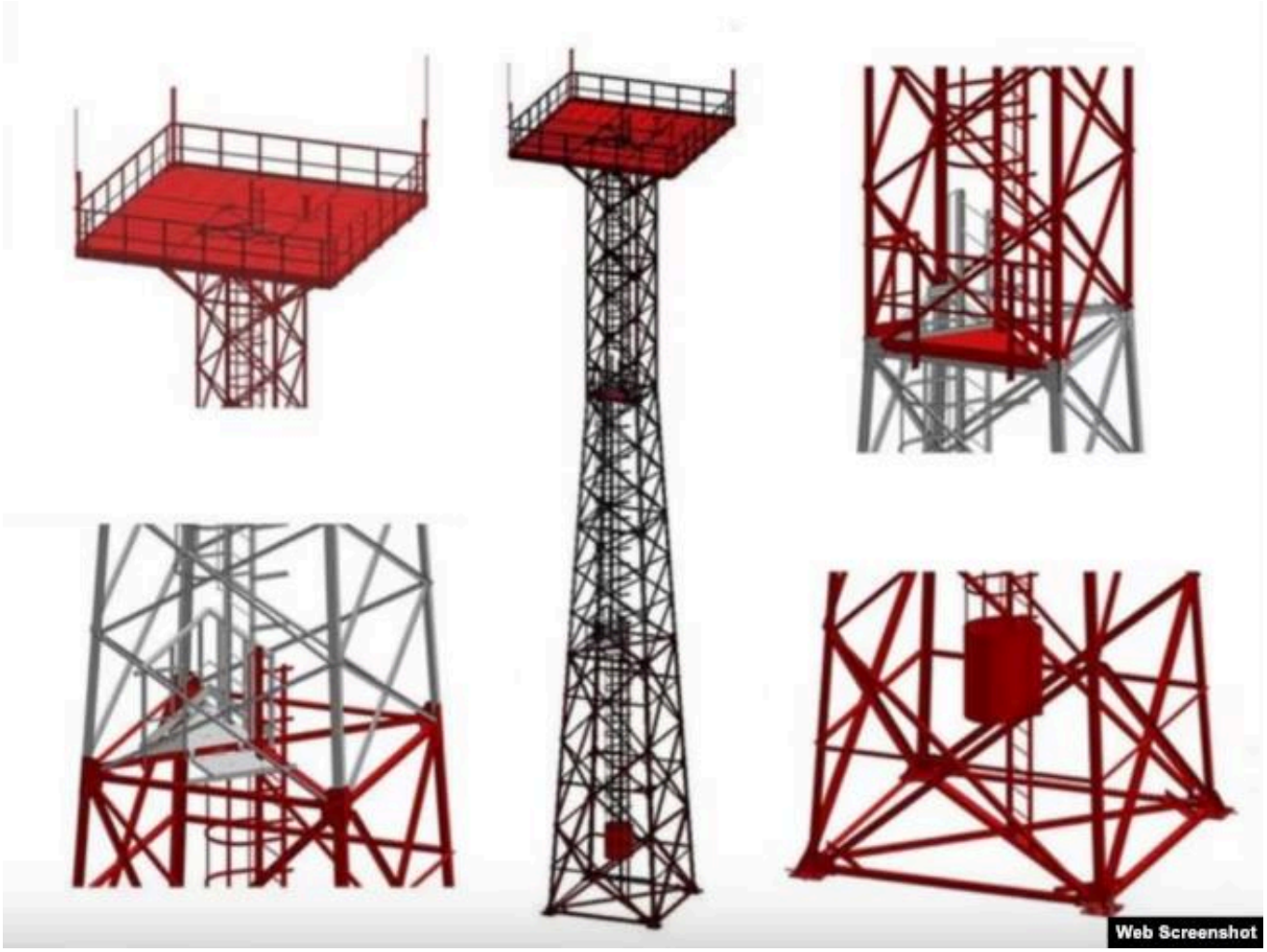
Серед таких об'єктів – кілька корпусів із виробництва БПЛА типу «Шахед» / «Герань» на території особливої економічної зони «Алабуга» (хоча тут є й вежі

«московського» типу), нафтопереробні заводи та військові підприємства. Особливою ефективністю ці конструкції поки що не відзначилися: так, у Чебоксарах вони не врятували від руйнування корпуси оборонного підприємства «ВНИИР-Прогресс» (варто врахувати, що в цьому разі для атаки використали ракети, а не дрони), а у вересні сітки виявилися безсилими під час атаки на НПЗ «Лукойла» в Адлері.

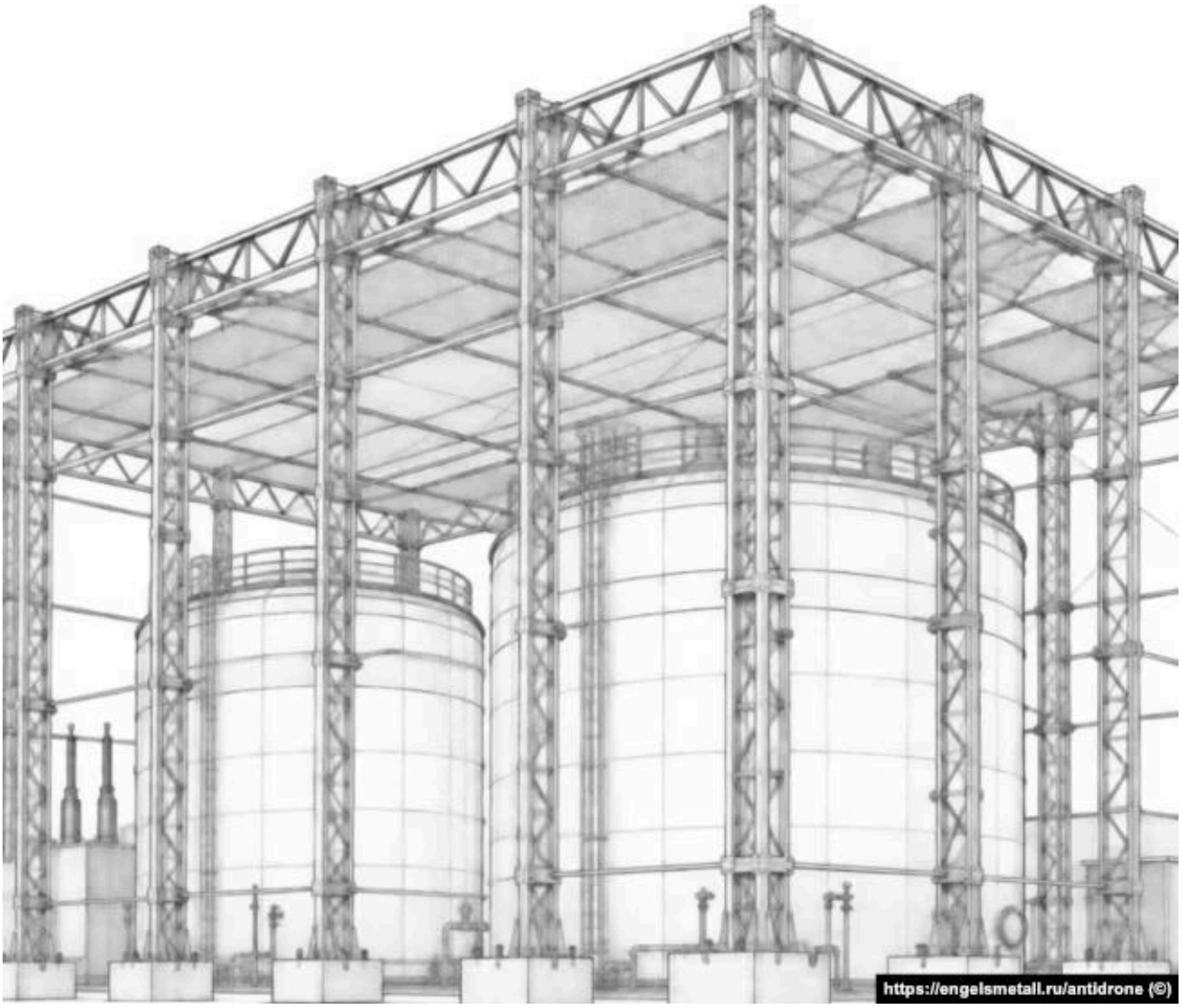
Вежі для протидії дронам на території «ВНИИР-Прогресс» у Чебоксарах

Радіо Свобода виявило одного з виробників таких веж у Новосибірську. Збірні металеві «вежі для захисту від безпілотників» заввишки від 20 до 40 метрів тут виготовляє та продає «Первая высотная компания».

«Вежі для захисту від безпілотників» виробництва ТОВ «Первая высотная компания»

Виробники подібних конструкцій є й в інших регіонах – наприклад, «НПО «Легион» із Санкт-Петербурга, завод «Рекострой» у Кірові, «НПО ЗМК» в Омську. Низка компаній – наприклад, «Энгельсский металл» у Саратовській області – випускає металеві навіси для захисту резервуарів НПЗ.

Металевий навіс для захисту від БПЛА виробництва заводу «Енгельсметал»

24 серпня 2026 року Володимир Путін підписав указ «Про заходи щодо гарантування безпеки об'єктів критичної інфраструктури Російської Федерації». Якщо власники таких підприємств не вживають достатніх заходів для їхнього захисту, зокрема від атак безпілотників, то бізнес, згідно із законом, можуть передати у тимчасове зовнішнє управління.

Послуги із захисту від БПЛА надають і приватні охоронні підприємства. Компанія «Россети», наприклад, уклала з двома приватними охоронними підприємствами контракти на «надання послуг із захисту від БПЛА» електропідстанцій «московського енергетичного кільця» та все того ж Валдайського району Новгородської області, де розташована резиденція Путіна.

Щодо концерну «Крост», чиї бетонні вежі для ППО стали звичною частиною пейзажу для москвичів та одним із символів «повернення війни додому», то він зовсім нещодавно потрапив у черговий скандал: у вересні, як стверджують російські телеграм-канали, компанія придбала через фірму-одноденку за 100 мільйонів рублів (вартість двокімнатної квартири в елітному житловому

комплексі) унікальну пам’ятку архітектури XVII століття – Палати Кожневої слободи в московському районі Замоскворіччя. Містозахисники побоюються, що, як і у випадку з особняком для школи Познера на Малій Дмитрівці, від палат унаслідок реконструкції залишиться в кращому разі історичний фасад.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

«Путін йде ва-банк»: чому Росія більше не шукає виправдань ударам по цивільних українцях?

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Хто кого лякає? Реакції на виступ Путіна на «Валдаї», який боїться ЗСУ

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

ППО для доньки Путіна. Одну з систем С-400 поставили біля фонду, який очолює Катерина Тихонова

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

«Його дні вже пораховані»: що американські сенатори кажуть про Путіна, ППО та українські технології

Марк Крутов

Редактор інформаційної служби та інформаційних програм Російської редакції Радіо Свобода. Співпрацюю з Російською редакцією Радіо Свобода з 2003 року. Народився в 1977 році в Москві. Закінчив РДГУ (спеціальність – філологія). Працював перекладачем з англійської мови, редактором інтернет-сайту «Русское бюро новостей», директором телевізійної програми «В поисках приключений», публікувався в російських газетах і журналах.

Російська служба Радіо Свобода

Російська служба є альтернативою російським медіа, контрольованим державою, і надає аудиторії в Російській Федерації достовірні й точні новини та аналітику. Перша програма російською мовою Радіо Визволення (пізніше Радіо Свобода), адресована населенню СРСР, вийшла з Мюнхена (Німеччина) 1 березня 1953 року

Україна | Світ | Політика | Війна

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.